

Voorleesfiche “Een leven van leren”

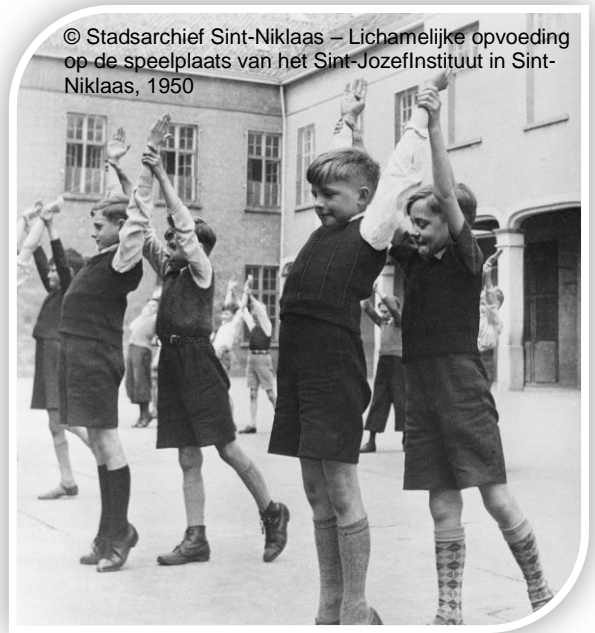

© Georges Tallir – Kleuterschool Zwaanaarde, Sinaai, 1933 – 1934

Inleiding

Duizenden kinderen gaan elk jaar op 1 september terug naar school. Al snel maken ze vrienden en vriendinnetjes, leren er juffen en meesters kennen en werken ze een schooljaar lang samen. De schooltijd is een periode die heel wat herinneringen nalaat. Aan de hand van interessante boeken blikken de voorlezers samen met senioren terug op het schoolleven van vroeger. Schrijven met lei en griffel, pen en inkt, je eerste schoolrapport, spelletjes op de speelplaats, meisjes- en jongensscholen, leren breien en haken, zingen en gedichtjes opzeggen... Het zijn maar enkele van de invalshoeken die aan bod komen.

© Stadsarchief Sint-Niklaas – Lichamelijke opvoeding op de speelplaats van het Sint-JozefInstituut in Sint-Niklaas, 1950

Voor wie?

Deze voorleesfiche is ontwikkeld voor iedereen die geïnteresseerd is in het voorlezen aan senioren. Dit kan zowel in groep als individueel gebeuren. Voorlezers kunnen naar eigen inzicht en voorkeur materiaal gebruiken uit de fiche.

Het doel van deze voorleesfiche is het vergemakkelijken van de zoektocht naar interessant materiaal. Ook is er getracht om het lokale erfgoed een plaats te geven zodat de voorlezers over de plaatselijke geschiedenis kunnen voorlezen. Het mooie aan deze voorleesfiche is dat het intergenerationeel werkt waarbij het de verschillende generaties met elkaar verbindt .

Inhoud

Deze voorleesfiche is onderverdeeld in vier thema's, een luik met extra informatie en een aantal inspirerende foto's.

In het eerste thema 'naar school gaan' worden de boeken vermeld die gaan over enerzijds de scholen en hun geschiedenis zelf, en anderzijds meer algemeen over hoe het was om naar school te gaan.

Het tweede thema 'kattenkwaad en kwajongensstreken' poogt de senioren op een speelsere manier terug te brengen naar hun eigen jeugd.

Het derde thema 'liedjes en gedichten' bevat poëziebundels uit de schooltijd van de senioren. Voor senioren met dementie kan dit een goede manier zijn om reactie bij hen op te wekken.

In 'verhalen van toen', het vierde thema, ligt de nadruk op getuigenissen en voorwerpen uit de schooltijd van de senioren en op de ervaringen van leraren. Ook de schoolstrijd en de geschiedenis van het onderwijs krijgen hier een plaats.

De thema's bevatten een luik 'interactievragen'. Deze vragen kunnen als inspiratie dienen om rond het thema een gesprek op te starten met de senioren. Naast de interactievragen zijn er ook inspirerende foto's opgenomen. Deze foto's zijn allemaal terug te vinden op [Erfgoedbank Waasland](#).

1. Naar school gaan

Algemeen

Veraverbeke, E. & Dhaene, S. & Reynebeau, M., *De jaren 50-60-70-80. Het dagelijkse leven in honderden voorwerpen*, 2015.

Hoe zag het alledaagse leven van de Belgen eruit tijdens hun jeugd? Dit boek geeft het antwoord aan de hand van een reis door de tijd en de Vlaamse huiskamers van de jaren 1950 tot de jaren 1980. Vele honderden voorwerpen brengen het dagelijks leven en het klimaat van de jaren waarin meerdere generaties zijn opgegroeid opnieuw tot leven. Een nostalgisch kijkboek voor de hele familie aan de hand van herkenbare thema's zoals de keuken, de school, vakantie, speelgoed.

B - L - M - T - SN

Fotoboek

Van Gemert, A., *Schooluniformen*, 2013.

Een mooi fotoboek over scholen in Vlaanderen waar de leerlingen uniformen dragen.

B - L - SN

Fotoboek

© Stadsarchief Sint-Niklaas – Schoolkolonie Waasmunster, 1946

Beveren

Vercauteren, G., 100 jaar Sint-Martinusschool (1909-2009), 2009.

Dit artikel in het tijdschrift het Land van Beveren, vertelt het verhaal van de Sint-Martinusschool te Beveren.

B - BW - T

Non-fictie: artikel HK

Lokeren

Bauwens, O., Scholen op Spoele 1863-1983: Feiten, verhalen en foto's, 2014.

Spoele is een wijk in Lokeren met verschillende scholen. De auteur van dit geïllustreerde boek vertelt chronologisch de geschiedenis van de scholen in de wijk met treffende anekdotes. Het bevat getuigenissen van meisjes over het leven tijdens en vlak na de Tweede Wereldoorlog.

Lokeren

Non-fictie

Criel, C., 'Meester' Henri van Durme van Eksaarde, 2004.

Dit artikel in het tijdschrift van de Heemkundige Kring De Souvereinen vertelt het verhaal van meester Henri van Durme (1870-1958) uit Eksaarde. Hij gaf les tijdens de schoolstrijd in Lokeren.

Bib. Wasiana

Non-fictie: artikel HK

Debaut, A., Markt 45: 150 jaar Sint-Lodewijkscollege Lokeren 1850-2000, 2000.

Interessant boek over de rijke geschiedenis van het prestigieuze Sint-Lodewijkscollege.

L - BW

Non-fictie

Debaut, A., Stemmen op schrift: een halve eeuw Sint-Lodewijkscollege Lokeren (1940-1990), 2007.

Dit boek is het resultaat van een project van de leerlingen van het Sint-Lodewijkscollege. Hierbij werden oud-leerlingen, (oud-)leerkrachten en ondersteunend personeel geïnterviewd over hun herinneringen aan de school en het schoolleven in het bijzonder.

Lokeren

Non-fictie

De Vuyst, J., Getuigenissen van de schoolstrijd in Lokeren, 2011.

Dit artikel in het tijdschrift van de Heemkundige Kring De Souvereinen vertelt het verhaal van de schoolstrijd in Lokeren in de periode 1879-1884.

Bib. Wasiana

Non-fictie: artikel HK

Hendrickx, R., 100 jaar school Groendreef te Lokeren, 2014.

Deze uitgave van de Heemkring De Soevereinen vertelt het honderdjarige verhaal van de school Groendreef.

Lokeren

Non-fictie

Sint-Niklaas

De Cock, J., *Het verhaal van een school. Van vak- en ambachtsschool Sint-Antonius (1908) tot Vrije Technische Scholen van Sint-Niklaas (1988)*, 1988.

Dit boek vertelt het verhaal van de Vrije Technische Scholen van Sint-Niklaas.

Bib. Wasiana

Non-fictie

Heemkring 'Den Dissel' Sinaai, 1823-2013, 190 jaar onderwijs te Sinaai, 2013.

Deze uitgave van de Heemkundige Kring van Sinaai (Sint-Niklaas) vertelt het verhaal van bijna twee eeuwen onderwijs en scholen in de deelgemeente Sinaai. Het is een verhaal over scholen, schoolgebouwen, directies, leerkrachten en leerlingen, chronologisch opgevat. Het boek bevat een groot aantal foto's van klassen en leerkrachten.

Bib. Wasiana

Non-fictie

Onbekend, 100 jaar Tereken school: 1880-1980, 1980.

Dit boek vertelt het verhaal van de Terekenschool te Sint-Niklaas.

Bib. Wasiana

Non-fictie

Interactievragen

- Vanaf welke leeftijd ging je naar school?
- Naar welke school ging je?
- Hoe leerde je lezen, schrijven en rekenen?
- Was dat voor iedereen even gemakkelijk?
- Heb je ook met dit materiaal geschreven?
- Wat was vaak het probleem met deze pennen en met inkt?
- Kon je mooi schrijven?
- Had je nog ander schrijfmateriaal?
- Schreef je vaak fouten of kende je de spelling goed?
- Herinner je nog wie jou heeft leren schrijven? De naam van je juf of meester?
- Wat gebeurde er vroeger met wie linkshandig was?
- Had je soms huiswerk mee naar huis? Hielpen je ouders je om je huiswerk te maken?
- Wat gebeurde er met de kinderen die niet zo goed konden schrijven of soms problemen hadden?
- Wanneer was je een goede leerling?
- Waar mocht je zitten in de klas?

- Tot welke leeftijd moest je naar school?
- Mocht je verder studeren?
- Wie gaf er les?
- Hoe ging je naar school?
- Werd je gebracht of niet?
- Was het ver?
- Was dit een veilige weg, ging er iemand met je mee?
- Welk schoeisel had je aan?
- Moest je een uniform dragen op school?
- Hoe zag dit eruit?
- Hoe werd de klas in de winter verwarmd?

2. Kattenkwaad en kwajongensstreken

Claes, E., *De Witte*, 1920.

De beroemde schelmenroman van Ernest Claes blijft lezers aangrijpen. Zeker voor oudere mensen is dit boek een sterke jeugdherinnering aangezien het behoorde tot de verplicht te lezen lectuur.

Alle Wase bibliotheken

Schoolliteratuur

Maeterlinck, M., *Bulles Bleues*, 1948.

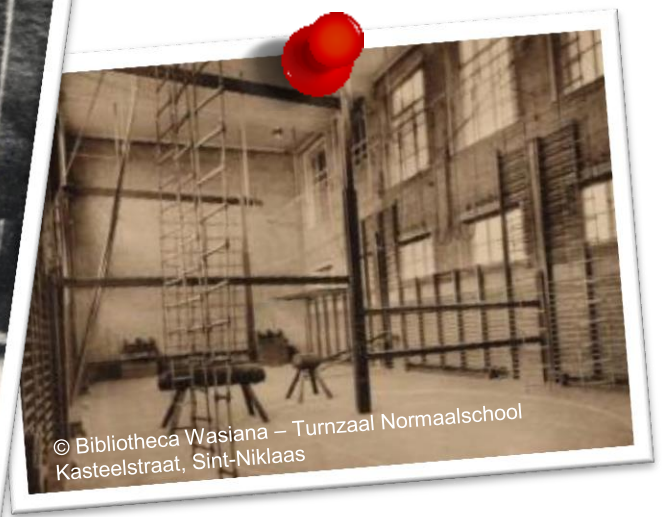
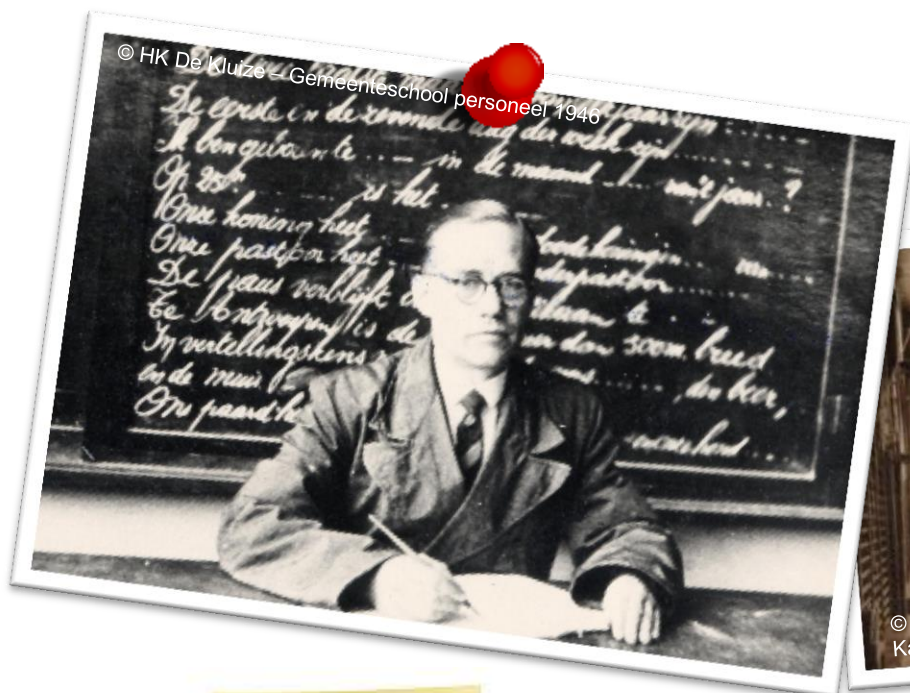
Bundel ondeugende herinneringen aan o.a. Lagere school (bij de nonnetjes werd er ondermeer geknikkerd), het onderwijs van de Jesuïeten van de Franstalige Gentse Nobelprijswinnaar Literatuur Maurice Maeterlinck.

B-L-SGW-SN-T

Autobiografie

Interactievragen

- Kreeg je soms straf?
- Wanneer kreeg je straf?
- Welke straf werd er gegeven?
- Werde er alleen op school straf gegeven of ook thuis?
- Moest je als straf soms met je knieën in je klompen zitten?
- Hoe werd je beloond als je je best deed op school?
- Verdiende je soms een goed punt? Hoe zagen jouw goede punten eruit?
- Voor welke vakken kreeg je punten? Waar blonk je in uit? En waar was je helemaal niet goed in?
- Was er op school een prijsuitreiking?
- Hoe ging dat in zijn werk?
- Welke prijzen waren er en voor wie?
- Herinner je je de namen van de kinderen die altijd prijs hadden?
- Vond je dat een eerlijke manier om te belonen?

- Weet je hoe het voelde om niet in de prijzen te vallen?
- Was je soms bang om je rapport thuis te tonen?
- Werd je thuis soms gestraft of beloond voor een rapport?
- Konden kinderen altijd naar een volgend leerjaar over of waren er veel zittenblijvers?

3. Liedjes en gedichten

Poëzie

Werkman, H., *Nog één keer door die hoge gang: de honderd mooiste schoolgedichten uit de Nederlandse literatuur, 2000.*

Bloemlezing van Nederlandstalige gedichten over leraren en leerlingen op de lagere en middelbare school.

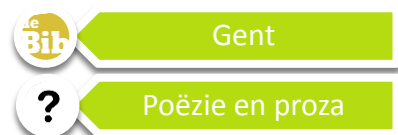
Heidekens, T. & De Cort, A., *Ik zeg het met een vers bloemlezing poëzie voor kinderen, 1941.*

Deze bundel is een voorbeeld van schoolpoëzie uit de jaren 1940.

Buesink, G., *Vaarwel o klas: het schoolleven in de Nederlandse literatuur: gedichten en prozafragmenten, 2000.*

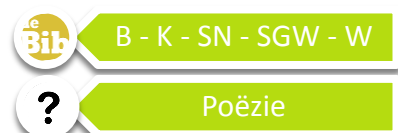
Bloemlezing (gedichten en proza uit twintigste eeuw Nederlandse literatuur) over diverse aspecten van het schoolleven, werk van F. Bordewijk, S. Vestdijk, M. Gijsen, I. Gerhardt en W.F. Hermans.

Rijmpjes

Van Coillie, J. & De Becker, P., *Deze haan heeft laarzen aan: kinderrijmpjes, 2001.*

Royaal geïllustreerde bundel met oude Vlaamse bakerrijmpjes en andere kinderversjes, voorzien van spelhandelingen en een 20-tal muzieknootjes.

Liedjes

Kinderliedjes uit de collectie van Lucy Gelber. Opgenomen tussen 1937-1988.

Liedjes gezongen op de speelplaats gezongen in de Waaslandse scholen. Te beluisteren via volgende [link](#).

Interactievragen

- Werd er veel gezongen op school?
- Vond je dit leuk?
- Ken je nog een gedichtje of liedje van op school?
- Wie herinnert zich nog wat je op een nieuwjaarsbrief moest schrijven?
- Voor wie mocht je je nieuwjaarsbrief opzeggen?
- Hoeveel nieuwjaarsbrieven schreef jij vroeger?
- Wie kent er nog een gedichtje uit de schooltijd?
- Kinderen worden vaak getroost met een liedje. Welke liedjes herinner je je nog?
- Lees één of meerdere gedichten voor en kijk of de mensen de regels nog kunnen aanvullen.

4. Verhalen van toen

Algemeen

Wolkers, J. & Durlacher, G.L. & O'Brien, F., *De mooiste van de klas : schoolverhalen uit de wereldliteratuur*, 1990.

Verhalen geschreven door auteurs als Wolkers, Kousbroek, Mutsaers, Blaman, Aafjes, Primo Levi, Cortazar, Jules Renard, met 'school' als onderwerp in alle verhalen, van welke type of jaar dan ook.

Sint-Niklaas

Fictie

Lagere school

Botermans, J., *Bij ons op school in de jaren '50 en '60*, 2011.

Illustraties rond de lagere school in de jaren vijftig en zestig (Nederland): de tafels van vermenigvuldiging, overhoringen voor het schoolbord, godsdienstles, verkeersles, lichamelijke opvoeding, het speelkwartier, straf, het schoolreisje, kinderpostzegels en de juf die ging trouwen.

Alle Wase bibliotheken

Non-fictie

De Paepe, M., *Orde en vooruitgang. Alledaags handelen in de Belgische lagere school (1880-1970)*, 2014.

Wetenschappelijke studie van hoe het eraan toeging in de lagere school tussen eind 19de en eind 20ste eeuw in België.

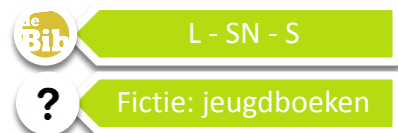
Durnez, J., *Een bank vooruit... en bord afvegen. Schoolmeesters en schoolleven in Vlaanderen*, 1990.

Herinneringen aan het Vlaamse schoolleven in de beginjaren van deze eeuw.

Haag, G., *Tiny op school/Tiny naar school/Tiny op schoolreis/enz.*, 1957.

Deze iets ouderwetse en vrouwonvriendelijke prenten zijn herkenbaar voor senioren die het aan hun eigen kinderen voorlazen.

Thijssen, T., *Schoolland: de roman van een klas*, 2014.

In dit dagboek beschrijft een Amsterdamse onderwijzer de groeiende sympathie tussen hem en zijn klas. Een moderne lezer zich nauwelijks bewust is van het feit dat meer dan driekwart eeuw hem van het beschrevene scheidt...

Van Gompel, D., *Tien op tien en een kus van de juffrouw : de lagere school in Vlaanderen, vroeger en nu*, 2006.

Dit boek beschrijft hoe onderwijzers en onderwijzeressen het leren voor hun leerlingen zo aangenaam en boeiend mogelijk maakten. Er wordt dieper ingegaan op de vraag hoe de onderwijsmethoden door de eeuwen heen veranderd zijn. De auteur beschrijft dit vanaf de middeleeuwen tot nu.

Van Remoortere, J., *Meester, Meester, Meester. Verhalen van juffen en meesters van toen*, 2012.

Overzicht van de geschiedenis van het lager onderwijs, van de Romeinse tijd tot het schoolpact van 1958. Gevolgd door interviews met vroegere onderwijzers, die vertellen over de tijd dat zij lesgaven.

Vriens, J., *Meester Jaap*, 1998. (Reeks bestaande uit verschillende delen)

Reeks jeugdboeken die korte verhalen bevatten van de belevenissen in de klas van meester Jaap. Hij lost op een soepele en creatieve manier de problemen gedurende het schooljaar op.

B - K - SN - W

Fictie: jeugdboeken

Middelbaar

Daem, G., *Boniface*, 1993.

Verhalen over opgroeiende meisjes in een rooms-katholiek milieu in Vlaanderen in de jaren zestig. De schrijfster zet in deze bundel haar vroegere middelbare school te kijk, waar de nonnen in de jaren zestig nog de plak zwaaiden.

B - L - SN - T

Fictie

De Donder, V. *Kom eens naar mijn kamer : een halve eeuw collegeleven in Vlaanderen*, 1986.

Dit is een kritisch-nostalgische en met talrijke anekdoten gekruide studie uit 1986. De auteur behandelt grosso modo de periode 1930-1980, dus vanaf het begin van de vernederlandsing van het katholiek middelbaar onderwijs. Het boek geeft ons "een sfeerbeeld, een nostalgische terugblik, een brok geobjectiveerde melancholie, kwistig gelardeerd met anekdotes en verhalen".

Sint-Niklaas

Non-fictie

Naeff, T., *Schoolidyllen*, 1900.

Vier tienermeisjes zitten samen in de klas. Eentje, Jeanne, is beeldschoon, maar wat braaf. Een tweede, Jet, is rebelser en tast de grenzen af van wat de maatschappij als norm stelt. Met nog twee andere meiden erbij proberen ze met hun intense vriendschap het strenge schoolleven toch wat op te vrolijken. Ze groeien op in de betere kringen, wat het recalcitrante karakter van de jongeren nog versterkt. Met vallen en opstaan zoeken ze naar hun eigen ik. Onvoorziene omstandigheden kruisen hun pad en dwingen hen om resoluut van puber naar volwassene te transformeren. Een nieuwe leerlinge versnelt dat proces. Maud heeft voor niemand schrik en bezit de zelfzekerheid waar de andere meisjes naar op zoek zijn.

SN - T

Fictie: jeugdroman

© Stadsarchief Sint-Niklaas – Les muziekgeschiedenis - 1956

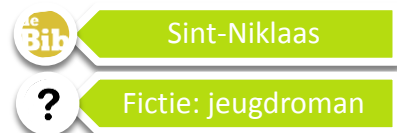
Vandekerckhove, P., *De leraarskamer: verhalen uit 75 jaar middelbaar onderwijs in Vlaanderen*, 2013.

Een 50-tal leraars en leraressen uit alle onderwijsnetten vertellen honderduit over hun belevenissen voor de klas. De oudste is 100 jaar, de jongste 52. De leraars (M/V) vertellen over hun opleiding en hun carrière, over collega's en de directie, over inspecteurs en de vele ministers van onderwijs. En natuurlijk over de studenten. Pakkende verhalen vaak over orde en tucht, over spieken en spijbelen, over strafstudie en oudercontacten. Ook de evolutie van hun vak komt natuurlijk aan bod. De schoolstrijd, de opkomst van het VSO, gemengd onderwijs: het passeert allemaal de revue.

Van Marxveldt, C., *De HBS tijd van Joop Ter Heul*, 1999.

Joop is een bakvis met een gouden hart! Wie heeft er niet ooit kennism gemaakt met de boeken over de legendarische Joop Ter Heul? Wie kent niet de streken die ze uithaalt met haar vriendinnen op school tijdens haar HBS-tijd?

Studentenleven

Bomans, G., *Zomers van toen en andere nostalgische verhalen*, 1988.

Dit boek staat vol met speelse prozaschetsen over de jeugd en de studententijd van de schrijver.

Heinen, F. *Mijn studententijd : verhalen over de mooiste tijd van je leven*, 2010.

19 literaire verhalen over de periode 1935 tot nu, door: A. Alberts, J.J. Voskuil, Herman Brusselmans, Connie Palmen, Godfried Bomans, Piet Paaltjens (François Haverschmidt), Thomas Rosenboom, Maarten 't Hart, Selma Vrooland, Boudewijn van Houten, Marcel van Roosmalen en Onno te Rijdt.

Dokter, A. *Lo vivat: verhalen over het studentenleven*, 1995.

Vermakelijk lectuur, met voor (ex-)studenten zeer herkenbare situaties. Verhalen van o.a. Hugo Pos, Lévi Weemoedt, J.M.A. Biesheuvel, Renate Dorrestein, Erik Hazelhoff Roelfzema, Godfried Bomans.

5. Extra informatie

Contactgegevens hoofdbibliotheken Waasland

- Hoofdbibliotheek **Beveren**: 03 750 10 50 (**B**)
- Hoofdbibliotheek **Kruibeke**: 03 774 36 06 (**K**)
- Hoofdbibliotheek **Lokeren**: 09 340 50 70 (**L**)
- Hoofdbibliotheek **Moerbeke**: 09 346 79 50 (**M**)
- Hoofdbibliotheek **Sint-Gillis-Waas**: 03 727 18 10 (**SGW**)
- Hoofdbibliotheek **Sint-Niklaas**: 03 778 34 00 (**SN**)
- Hoofdbibliotheek **Stekene**: 03 790 03 74 (**S**)
- Hoofdbibliotheek **Temse**: 03 710 13 20 (**T**)
- Hoofdbibliotheek **Waasmunster**: 052 46 11 91 (**W**)
- Hoofdbibliotheek **Zwijndrecht**: 03 250 49 40 (**Z**)
- Documentatiecentrum over het Waasland **Bibliotheca Wasiana**: 03 778 34 40 (**BW**)

In elke bib is het mogelijk om hulp te vragen aan de balie om het materiaal in de bib te vinden. Aan de balie is het ook mogelijk om materialen uit een andere bib (IBL) aan te vragen.

Als u naast de titels die in deze fiche werden opgenomen nog op zoek bent naar bijkomend voorleesmateriaal, bijvoorbeeld meer fictie zoals romans, kan u altijd eens een kijkje nemen in volgende documenten. Deze documenten zijn onderaan deze voorleesfiche toegevoegd.

- Literatuur per tijdsperiode
- Literatuur per genre

Als u verder nog op zoek bent naar fotomateriaal rond het thema school, dan kan je dit vinden via volgende [link](#).

Als u vragen hebt over de inhoud van deze fiches kunt u steeds contact opnemen met de BiblioWaas en Erfgoedcel Waasland via e-mail, post en telefonisch.

Email: bibliowaas@interwaas.be
Lamstraat 113, 9100 Sint-Niklaas
03 780 52 16

Email: erfgoedcel@interwaas.be
Lamstraat, 113 9100 Sint-Niklaas
03 780 52 10

Deze fiche kwam tot stand in samenwerking met BiblioWaas, Erfgoedcel Waasland en de Wase openbare bibliotheken. Met veel dank aan de vrijwilligers Ruth Ferket en Thomas Deslypere van de Erfgoedcel Waasland.

Niets uit deze uitgave mag, op welke wijze dan ook, worden overgenomen zonder de uitdrukkelijke schriftelijke toestemming van de auteur.

Versie: maart 2017 - V.U.: Bart Casier, Lamstraat 113, 9100 Sint-Niklaas

